

Kültürel Miras Farkındalığının Yerel Bağlamda İncelenmesi: Ulubey'deki Ortaokul Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma

Gülşah Babacan¹ , Şule Karaduman² , Engin Tekin³, Esra Karakaya⁴, Halime Aydın⁵, Ayşegül, Altınışik⁶, Derya Erdem⁷

Öz

Bu araştırmanın amacı, Uşak ili Ulubey ilçesinde öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeylerini yerel bağlamda incelemektir. Araştırmada öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin genel farkındalık düzeyleri, bu düzeylerin sınıf ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı, yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi düzeyleriyle kültürel miras farkındalığı arasındaki ilişkiler ve kültürel mirasla ilişkili etkinliklere katılım durumunun farkındalık düzeyleriyle ilişkisi ele alınmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeline göre yürütülen çalışmanın çalışma grubunu, 2025–2026 eğitim-öğretim yılında Ulubey ilçesindeki ortaokullarda öğrenim gören 286 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği ve öğrencilerin sınıf düzeyi, cinsiyet, yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi durumları ile kültürel miras etkinliklerine katılım durumlarını belirlemeye yönelik dokuz soruluk kapalı uçlu anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 21 programı kullanılarak analiz edilmiş; betimsel istatistikler, Cronbach Alfa güvenilirlik analizi, tek örneklem t-testi, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi, Pearson korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Bulgular, öğrencilerin kültürel miras

Keywords

Kültürel miras farkındalığı,
Yerel bağlam,
Ortaokul öğrencileri,
Kültürel miras eğitimi,
Uşak,
Ulubey

Article Info

Çevrimiçi Yayın: 18.06.2026

Doi: 10.65831/joapoe.v2i1.2

¹ Dr., Uşak Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili Bölümü, gulsah.babacan@usak.edu.tr

² Sorumlu yazar, Doktora adayı, Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, sule.dur@usak.edu.tr

³ Müdür, Ulubey Mehmet Fuat Terci Ortaokulu, engintekinn@hotmail.com

⁴ Müdür Yardımcısı, Ulubey Mehmet Fuat Terci Ortaokulu, esra.kaya64@msn.com

⁵ Matematik Öğretmeni., Ulubey Mehmet Fuat Terci Ortaokulu, hlmtkn88@gmail.com

⁶ Türkçe Öğretmeni, Ulubey Mehmet Fuat Terci Ortaokulu, a.elibol_32@hotmail.com

⁷ İngilizce Öğretmeni, Ulubey Mehmet Fuat Terci Ortaokulu, deryahasan143@gmail.com

---

farkındalık düzeylerinin ölçeğin teorik orta noktasının anlamlı biçimde üzerinde olduğunu göstermiştir. Kültürel miras farkındalığı sınıf düzeyi, cinsiyet ve kültürel miras etkinliklerine katılım durumuna göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Buna karşılık yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi düzeyleri ile kültürel miras farkındalığı arasında güçlü ve pozitif yönlü ilişkiler bulunmuştur. Sonuçlar, kültürel miras farkındalığının öğrencilerin yaşadıkları yerel çevreyi tanıma, anlamlandırma ve ona ilişkin duyarlılık geliştirme süreçleriyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, kültürel miras eğitiminin yalnızca bilgi aktarımı değil, öğrencinin yaşadığı yer, tarihsel hafıza ve kültürel sorumlulukla ilişki kurmasını destekleyen etik ve pedagojik bir süreç olarak ele alınması gerektiğine işaret etmektedir.

---

1. Giriş

Kültürel miras, toplumların geçmişten devraldığı ve gelecek kuşaklara aktardığı maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Toplumlara ait somut ve somut olmayan varlıkları, olayları, bilgileri, eserleri ve yaşam pratiklerini yansıtan kültürel miras, kültürün kuşaklar arasında aktarılmasını sağlayan temel kaynaklardan biridir. Türk Dil Kurumu miras kavramını “bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey” olarak tanımlamaktadır (TDK, 2024). Bu tanımdan hareketle miras, geçmişten günümüze ulaşan ve gelecek nesillere aktarılması beklenen değerler bütünü olarak değerlendirilebilir (Mutlu Öztürk vd., 2021). Kültürel miras ise geçmişten miras alınan ve geleceğe aktarılmak istenen bina, tarihî yer, anıt, insan eliyle yapılmış fiziksel varlıklar ve topluma ait değerlerin bütünüdür (Can, 2009).

Kültürel mirasın kapsamı zaman içinde genişlemiş ve yalnızca tarihî yapılar ya da fiziksel varlıklarla sınırlı olmayan çok boyutlu bir anlam kazanmıştır. Geçmişle ilgili somut ve somut olmayan değerler; tarihî kentler ve dokular, kültürel peyzajlar, anıtsal yapılar, arkeolojik alanlar, dil, gelenek, dans, müzik ve ritüeller gibi çeşitli unsurları içermektedir (Kuşçuoğlu ve Taş, 2017). Bu çerçevede kültürel miras, somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras

olmak üzere iki temel başlık altında ele alınmaktadır. Somut kültürel miras tarihî yapılar, anıtlar, arkeolojik alanlar, kent dokuları, müzeler ve kültürel peyzajlar gibi fiziksel varlıkları kapsarken; somut olmayan kültürel miras dil, sözlü anlatılar, halk edebiyatı ürünleri, gelenekler, ritüeller, müzik, dans, mutfak kültürü ve gündelik yaşam pratiklerini kapsamaktadır. UNESCO tarafından 1972 yılında kabul edilen Dünya Doğal ve Kültürel Mirası Koruma Sözleşmesi'nin 1. maddesinde kültürel miras; tarih, sanat veya bilim açısından evrensel değere sahip mimari yapılar, heykeller, resimler, arkeolojik yapıtlar, kitabeler, yapı toplulukları ve tarihsel, estetik, etnolojik ya da antropolojik bakımdan evrensel değere sahip insan veya insan-doğa bileşimi eserler çerçevesinde tanımlanmaktadır (UNESCO, 2023).

Kültürel miras, yalnızca geçmişten kalan nesne, yapı veya geleneklerin toplamı değildir; aynı zamanda toplumların ortak hafızasını, kimlik duygusunu ve kültürel sürekliliğini taşıyan dinamik bir anlam alanıdır. Miras, geçmişteki insanların yaşam tarzlarını, değerlerini ve farklı gruplarla etkileşim biçimlerini anlamaya imkân tanıyan önemli bir kaynak ve sosyal kimliğin temel bir bileşeni olarak değerlendirilmektedir (Barghi vd., 2017). Bu bağlamda kültür ve kültürel miras unsurları, bireyin kimlik algısı, özsaygısı, onuru ve toplumların sürekliliği açısından önemli görülmektedir (Kafadar, 2021). Kültürel miras aynı zamanda toplumun ortak geçmişini ifade eden, dayanışma ve birlik duygularını güçlendiren, tarihsel süreçte biriken deneyimlerin ve geleneklerin devamlılığını sağlayan ve gelecekteki kültürel şekillenmelere yön veren değerler bütünü olarak nitelendirilmektedir (Kuşçuoğlu ve Taş, 2017).

Kültürel mirasın korunması, yalnızca tarihî eserlerin fiziksel olarak muhafaza edilmesiyle sınırlı değildir. Kültürel değerlerin yaşatılabilmesi, bireylerin yaşadıkları çevreyi tanımaları, bu değerlerin anlamını kavramaları ve gelecek kuşaklara aktarılması konusunda sorumluluk geliştirmeleriyle yakından ilişkilidir. Bu nedenle kültürel zenginliklerin kuşaktan kuşağa

aktarılması sürecinde kültürel mirasa yönelik farkındalık oluşturulması ve bu mirasın eğitim yoluyla anlamlı biçimde tanıtılması önem taşımaktadır.

Eğitim açısından bakıldığında kültürel miras, öğrencilerin yalnızca tarihî bilgi edinmelerini sağlayan bir içerik alanı değildir. Aynı zamanda öğrencilerin kimlik, aidiyet, sorumluluk ve toplumsal süreklilik bilinci geliştirmelerine katkı sunan pedagojik bir imkândır. Özellikle ortaokul dönemi, öğrencilerin yaşadıkları çevreyi anlamlandırmaya, toplumsal değerlere ilişkin farkındalık geliştirmeye ve kendilerini daha geniş bir tarihsel-kültürel bağlam içinde konumlandırmaya başladıkları önemli bir gelişim evresidir. Bu nedenle öğrencilerin kültürel miras unsurlarını tanımaları, bu unsurların korunmasına yönelik olumlu tutum geliştirmeleri ve yerel kültürle bağ kurmaları eğitimsel açıdan önemlidir.

Kültürel miras farkındalığı, öğrencilerin belirli tarihî eserleri, gelenekleri veya kültürel unsurları bilme düzeyleriyle sınırlı değildir. Bu farkındalık, öğrencilerin yaşadıkları çevredeki kültürel değerleri anlamlandırmaları, bu değerlerle bağ kurmaları ve onların korunmasına yönelik duyarlılık geliştirmeleriyle yakından ilişkilidir. Bu nedenle kültürel mirasın yerel bağlamda incelenmesi, öğrencilerin kültürel mirası yalnızca soyut bir ders konusu olarak değil, kendi yaşam çevreleriyle ilişkili bir değer alanı olarak nasıl kavradıklarını anlamaya katkı sağlayabilir.

Uşak ili ve özellikle Ulubey ilçesi, kültürel miras farkındalığının yerel bağlamda incelenmesi açısından anlamlı bir araştırma alanı sunmaktadır. İç Batı Anadolu'da yer alan Uşak, tarih boyunca Frig, Lidya, Pers, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı gibi farklı medeniyetlerin izlerini taşımış; tarihî yapıları, antik yerleşimleri, geleneksel kültür unsurları ve doğal güzellikleriyle dikkat çeken bir bölge olmuştur. Ulubey ilçesi ise Blaundus Antik Kenti, Ulubey Kanyonu, Pepouza çevresi, kaya mezarları, yerel sözlü kültür, geleneksel yaşam biçimleri ve yöresel mutfak unsurlarıyla öğrencilerin kültürel mirasla doğrudan veya dolaylı biçimde ilişki kurabilecekleri zengin bir yerel çevre niteliğindedir.

Bu bağlamda Ulubey’de öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeylerinin belirlenmesi, yerel kültürel değerlerin öğrenciler tarafından ne ölçüde tanındığını ve anlamlandırıldığını görmek açısından önemlidir. Öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin bilgi, ilgi ve tutumlarının incelenmesi, okul içi ve okul dışı öğrenme süreçlerinin yerel kültürel çevreyle nasıl ilişkilendirilebileceğine dair veriler sunabilir. Müze, antik kent, kanyon, yerel anlatılar, geleneksel yemekler ve yaşam döngüsü ritüelleri gibi unsurların eğitim süreçlerinde daha bilinçli biçimde ele alınması, öğrencilerin yaşadıkları çevreyle daha duyarlı ve sorumlu bir ilişki kurmalarını destekleyebilir.

1.1. Araştırmanın Amacı, Araştırma Soruları ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, Uşak ili Ulubey ilçesinde öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeylerini yerel bağlamda incelemektir. Araştırmada öğrencilerin yaşadıkları çevrede bulunan tarihî, doğal ve kültürel miras unsurlarını ne ölçüde tanıdıkları; bu unsurların korunmasına yönelik tutumları; yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi düzeyleri ile kültürel miras farkındalıkları arasındaki ilişkiler ele alınmaktadır.

Araştırmanın problem cümlesini “Uşak ili Ulubey ilçesindeki ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeyi nedir?” sorusu oluşturmaktadır. Bu problem cümlesi doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeyi genel olarak nasıldır?
2. Ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalıklarıyla ilişkili değişkenler nelerdir?
3. Ortaokul öğrencilerinin yerel kültüre ilişkin ilgi ve bilgi düzeyleri nedir?

Araştırmanın önemi, kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında eğitimin üstlendiği rolle yakından ilişkilidir. Kültürel mirasın yaşatılabilmesi, bireylerin bu mirasın anlamını kavramaları, ona yönelik farkındalık geliştirmeleri ve korunmasına ilişkin sorumluluk

üstlenmeleriyle mümkündür. Ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeylerinin yerel bağlamda incelenmesi, öğrencilerin yaşadıkları çevrenin tarihî ve kültürel değerleriyle nasıl ilişki kurduklarını anlamaya katkı sağlayabilir.

Elde edilen bulguların öğretmenlere, okul yöneticilerine, program geliştiricilere ve yerel kültür kurumlarına kültürel miras eğitiminin planlanması konusunda yol gösterici olması beklenmektedir. Özellikle müze gezileri, tarihî alan ziyaretleri, yerel sözlü kültür çalışmaları, aile ve toplum belleğine dayalı etkinlikler ve disiplinler arası öğrenme uygulamaları gibi süreçlerin daha bilinçli biçimde yapılandırılmasına katkı sunabilir. Bu yönüyle araştırma, kültürel miras eğitiminin öğrencilerin yaşadıkları çevreyle anlamlı ilişki kurmalarını destekleyen bir öğrenme alanı olarak düşünülmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

2. Kültür Bağlamında Uşak İli ve Ulubey İlçesi

Bu bölümde araştırmanın yürütüldüğü yerel bağlam ele alınmaktadır. Kültürel miras farkındalığının yerel bağlamda incelenebilmesi için öğrencilerin yaşadıkları çevrenin tarihî, doğal ve kültürel özelliklerinin dikkate alınması önemlidir. Bu nedenle Uşak ilinin tarihsel ve kültürel arka planı ile Ulubey ilçesinin somut ve somut olmayan kültürel miras unsurları, araştırmanın bağlamını oluşturan temel unsurlar olarak değerlendirilmektedir.

2.1. Uşak'ın Tarihsel ve Kültürel Arka Planı

Uşak, Türkiye'nin Ege Bölgesi'nde, İç Batı Anadolu bölümünde yer alan ve tarih boyunca farklı medeniyetlerin izlerini taşıyan önemli bir yerleşim alanıdır. Doğuda Afyonkarahisar, batıda Manisa, kuzeyde Kütahya ve güneyde Denizli ile komşu olan Uşak, coğrafi konumu itibarıyla Batı Anadolu ile İç Anadolu arasında geçiş özelliği göstermektedir. Bu konum, bölgenin tarihsel süreç içinde yalnızca bir yerleşim alanı olarak değil, aynı zamanda kültürel ve ekonomik etkileşimlerin gerçekleştiği bir geçiş bölgesi olarak da önem kazanmasına katkı sağlamıştır.

Uşak ve çevresinde yerleşim izlerinin oldukça eski dönemlere uzandığı bilinmektedir. Bölge tarih boyunca Frigler, Lidyalılar, Persler, Roma ve Bizans gibi farklı uygarlıkların etkisi altında kalmış; Malazgirt Zaferi sonrasında Anadolu'ya gelen Türklerin yerleşimiyle birlikte Selçuklu ve Osmanlı kültür çevrelerinin de parçası hâline gelmiştir. Cumhuriyet döneminde il statüsü kazanmasıyla birlikte Uşak, tarihsel birikimini modern kent kimliğiyle birleştiren yerel merkezlerden biri hâline gelmiştir. Bu çok katmanlı tarihsel geçmiş, Uşak'ın kültürel dokusunun çeşitlenmesine ve farklı dönemlere ait somut ve somut olmayan miras unsurlarının bir arada varlık göstermesine imkân sağlamıştır.

Uşak'ın tarihî ve kültürel mirası, antik yerleşimler, arkeolojik kalıntılar, müzeler, geleneksel el sanatları, halk oyunları ve yöresel yaşam pratikleri üzerinden görünür hâle gelmektedir. Bölgenin önemli tarihî alanlarından biri olan Blaundus Antik Kenti, Uşak'ın Ulubey ilçesi yakınlarında yer almakta ve Roma dönemine ait kalıntılarıyla bölgenin tarihsel derinliğini ortaya koymaktadır. Bunun yanında Uşak Arkeoloji Müzesi, bölgede yapılan kazılardan elde edilen eserlerin sergilendiği önemli bir kültürel kurum olarak Uşak'ın tarihî geçmişinin tanınmasına katkı sunmaktadır.

Uşak'ın kültürel kimliği yalnızca tarihî yapılar ve arkeolojik alanlarla sınırlı değildir. Halk oyunları, geleneksel düğünler, yöresel yemekler, el sanatları ve özellikle halıcılık geleneği de ilin kültürel mirasının önemli bileşenleri arasında yer almaktadır. Osmanlı döneminden itibaren ün kazanan Uşak halıları, bölgenin hem ekonomik hem de kültürel tarihinde özel bir yere sahiptir. Benzer şekilde tarhana, keşkek ve çeşitli hamur işleri gibi yöresel lezzetler, gündelik yaşamın ve toplumsal birlikteliğin kültürel ifadeleri olarak değerlendirilebilir.

Bu özellikleriyle Uşak, kültürel miras farkındalığının yerel bağlamda incelenmesi açısından anlamlı bir çerçeve sunmaktadır. İlin tarihî derinliği, doğal çevresi, geleneksel kültür unsurları ve somut olmayan miras pratikleri, öğrencilerin yaşadıkları çevreyle tarihsel ve kültürel bağ

kurmalarını destekleyebilecek zengin bir yerel kültür alanı oluşturmaktadır. Dolayısıyla Uşak'ın kültürel arka planı, bu araştırmanın Ulubey özelinde ele aldığı kültürel miras farkındalığı konusunun anlaşılması için önemli bir bağlam sağlamaktadır.

2.2. Ulubey'in Yerel Kültürel Bağlamı

Ulubey, Uşak iline bağlı bir ilçe olup İç Ege Bölgesi'nde, Batı Anadolu ile İç Anadolu arasında geçiş özelliği gösteren bir coğrafyada yer almaktadır. Uşak il merkezinin güneyinde bulunan ilçe, doğal, tarihî ve kültürel özellikleri bakımından dikkat çeken yerleşim alanlarından biridir. Bu yönüyle Ulubey, öğrencilerin gündelik yaşamlarını sürdürdükleri bir yer olmanın yanında, tarihsel ve kültürel değerlerle karşılaşabilecekleri yerel bir çevre niteliği taşımaktadır.

Ulubey'in en belirgin doğal ve kültürel unsurlarından biri Ulubey Kanyonu'dur. İlçe sınırları içinde yer alan kanyon, doğal peyzajı, jeolojik yapısı ve ekoturizm potansiyeliyle bölgenin önemli doğal miras alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Kanyonun yalnızca doğal bir oluşum olarak değil, çevresindeki tarihî kalıntılar, kaya mezarları, mağaralar ve antik dönem izleriyle birlikte düşünülmesi, Ulubey'in doğal ve kültürel miras unsurlarının iç içe geçtiğini göstermektedir.

Ulubey'in tarihsel arka planı da kültürel miras farkındalığı açısından önemlidir. Bölge, tarih boyunca Frig, Lidya, Pers, Roma ve Bizans gibi farklı medeniyetlerin etkisi altında kalmış; bu tarihsel çeşitlilik ilçenin kültürel dokusunun zenginleşmesine katkı sağlamıştır. İlçede bulunan arkeolojik kalıntılar, geleneksel mimari örnekleri ve tarihî yerleşim izleri, öğrencilerin yaşadıkları çevrenin yalnızca bugünkü görünümüyle değil, geçmişten gelen çok katmanlı yapısıyla da ilişki kurmalarını mümkün kılmaktadır.

Ulubey'in ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı da yerel kültürel bağlamın anlaşılması açısından dikkate değerdir. İlçenin ekonomik yapısı büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Buğday, arpa, nohut, haşhaş ve üzüm gibi tarım ürünleri ilçenin üretim kültürünü ve gündelik yaşam pratiklerini şekillendirmektedir. Bunun yanında geleneksel yaşam biçimlerinin önemli

ölçüde korunması, halk oyunları, yöresel yemekler, el sanatları ve yerel festivaller gibi kültürel unsurların varlığını sürdürmesi, Ulubey'i somut olmayan kültürel miras açısından da önemli bir bağlam hâline getirmektedir.

Bu özellikleriyle Ulubey, kültürel miras farkındalığının yerel bağlamda incelenmesi için güçlü bir araştırma alanı sunmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları ilçedeki doğal alanları, tarihî mekânları, üretim biçimlerini, sözlü kültür unsurlarını ve geleneksel yaşam pratiklerini tanımaları, onların yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi düzeyleriyle yakından ilişkili olabilir. Dolayısıyla Ulubey, yalnızca araştırmanın yürütüldüğü coğrafi alan değil, aynı zamanda öğrencilerin kültürel miras farkındalıklarının anlamlandırılabilceği yerel kültürel bağlamdır.

2.3. Ulubey'de Somut ve Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları

Ulubey ilçesi, doğal, tarihî ve kültürel özellikleriyle hem somut hem de somut olmayan kültürel miras unsurlarını bir arada barındırmaktadır. İlçenin kültürel miras yapısı yalnızca tarihî kalıntılar ve doğal alanlarla sınırlı değildir; sözlü kültür, yerel anlatılar, geleneksel yaşam pratikleri, geçiş dönemi ritüelleri ve yöresel mutfak gibi gündelik yaşamla iç içe geçmiş unsurlar da bu mirasın önemli parçalarını oluşturmaktadır. Bu çeşitlilik, Ulubey'de öğrenim gören öğrencilerin kültürel mirasla farklı düzeylerde karşılaşabilecekleri bir yerel çevre oluşturur.

Ulubey'deki somut kültürel miras unsurları arasında Blaundus Antik Kenti öne çıkmaktadır. Ulubey ilçesi sınırları içerisinde yer alan Blaundus, Helenistik Dönem'de kurulduğu düşünülen ve Roma dönemine ait kalıntılarıyla dikkat çeken önemli bir antik yerleşimdir. Üç tarafı derin vadilerle çevrili doğal bir savunma alanı üzerinde kurulan kentte tapınak kalıntıları, sur duvarları, kaya mezarları ve antik yollar günümüze ulaşmıştır. Bu yönüyle Blaundus, Ulubey'in tarihsel sürekliliğini ve farklı medeniyetlerle ilişkisini görünür kılan önemli bir kültürel miras alanıdır.

Ulubey Kanyonu da ilçenin en dikkat çekici doğal miras unsurlarından biridir. Kanyon, jeolojik yapısı, doğal peyzajı ve ekoturizm potansiyeliyle bölge için önemli bir değer taşımaktadır. Bununla birlikte kanyon yalnızca doğal bir oluşum olarak değil, çevresinde yer alan kaya mezarları, mağaralar, antik dönem su kanalları ve tarihî yerleşim izleriyle birlikte değerlendirilmelidir. Ayrıca Hristiyanlığın Montanizm mezhebi açısından önemli merkezlerden biri olarak kabul edilen Pepouza Antik Kenti'nin de bu kanyon sistemi içinde yer alması, bölgenin tarihsel ve kültürel önemini artırmaktadır. Bu özellikleriyle Ulubey Kanyonu, doğa, tarih, kültür ve inanç coğrafyasını bir arada görünür kılan önemli bir yerel miras alanıdır.

Ulubey'in kültürel mirası yalnızca somut tarihî ve doğal alanlardan oluşmamaktadır. İlçede sözlü kültür geleneği, yerel ağız özellikleri ve halk edebiyatı ürünleri de önemli bir yer tutmaktadır. Ulubey'de konuşulan dil, Türkiye Türkçesinin Batı Anadolu ağızları içerisinde değerlendirilebilir. Günlük konuşma dilinde görülen bazı fonetik ve sözcüksel farklılıklar, yerel deyimler ve yöreye özgü ifade biçimleri, bölgenin kültürel kimliğini yansıtan dilsel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu ağız özellikleri, yalnızca iletişim biçimi olarak değil, aynı zamanda yerel hafızanın ve kültürel sürekliliğin taşıyıcısı olarak da değerlendirilebilir.

Ulubey'de sözlü edebiyat geleneği de güçlüdür. Masallar, efsaneler, halk hikâyeleri, maniler, türküler, atasözleri ve deyimler, geçmişten günümüze aktarılan kültürel hafızanın önemli taşıyıcılarıdır. Özellikle köylerde yaşlı kuşaklar tarafından anlatılan yerel hikâyeler ve efsaneler, bölgenin tarihsel ve kültürel belleğinin korunmasına katkı sağlamaktadır. Düğün, bayram ve çeşitli sosyal etkinliklerde söylenen maniler ve türküler ise hem eğlence hem de toplumsal iletişim aracı olarak işlev görmektedir. Ulubey Kanyonu, Blaundus ve çevredeki eski yerleşim alanlarıyla ilişkili anlatılar, öğrencilerin yaşadıkları çevreyi yalnızca fiziksel bir mekân olarak değil, hikâyeler, hatıralar ve anlamlarla örülmüş bir kültürel alan olarak kavramalarına yardımcı olabilir.

Ulubey’de hayatın dönüm noktalarına ilişkin gelenekler de somut olmayan kültürel mirasın önemli parçalarıdır. Doğum, askerlik, evlilik ve ölüm gibi yaşam evreleri etrafında şekillenen ritüeller, bireyin toplum içindeki yerinin değiştiği ve toplumsal dayanışmanın görünür hâle geldiği kültürel süreçlerdir. Doğum sonrası yapılan ziyaretler, kırk çıkarma uygulamaları, nazardan korunmaya yönelik inanışlar, asker uğurlama törenleri, kız isteme, söz, nişan, kına gecesi, düğün, gelin alma ve çeyiz serme gibi uygulamalar, yerel kültürün kuşaktan kuşağa aktarılan unsurları arasında yer almaktadır. Benzer şekilde ölüm ve yas gelenekleri, cenaze törenleri, taziye ziyaretleri, mevlit okutma ve hayır yemekleri aracılığıyla toplumsal dayanışmayı güçlendirmektedir.

Yöresel mutfak kültürü de Ulubey’in kültürel miras yapısında önemli bir yere sahiptir. Tarhana çorbası, keşkek, cendere tatlısı, alacatene, katmer, haşhaşlı hamur işleri ve Ulubey döndürmesi gibi yöresel lezzetler, bölgenin tarımsal üretim biçimleri, kırsal yaşam pratikleri ve toplumsal birliktelik anlayışıyla yakından ilişkilidir. Özellikle buğday, haşhaş ve hayvansal ürünlerin mutfak kültüründeki yeri, bölgenin ekonomik ve kültürel yapısının gündelik yaşama nasıl yansıdığını göstermektedir. Düğün, bayram, imece ve misafir ağırlama gibi toplumsal etkinliklerde hazırlanan bu yemekler, yalnızca beslenme ihtiyacını karşılayan ürünler değil, aynı zamanda paylaşma, dayanışma ve kültürel süreklilik pratikleri olarak değerlendirilebilir.

Ulubey döndürmesi bu bağlamda özel bir örnek olarak ele alınabilir. İnce açılmış hamurun tereyağı, haşhaş ezmesi veya farklı iç malzemelerle hazırlanıp rulo hâline getirilerek kendi etrafında döndürülmesiyle yapılan bu yemek, adını hazırlanış biçiminden almaktadır. Köylerde, aile içi özel günlerde, kahvaltılarda, düğünlerde ve misafir ağırlamalarında hazırlanabilen döndürme, bölgenin mutfak kültürünü ve birlikte üretme geleneğini yansıtan somut olmayan kültürel miras unsurlarından biridir. Bu tür yiyeceklerin birlikte hazırlanması, mutfak

kültürünün aynı zamanda sosyal dayanışmayı güçlendiren bir kültürel pratik olduğunu göstermektedir.

Bu somut ve somut olmayan kültürel miras unsurları birlikte değerlendirildiğinde, Ulubey'in kültürel miras farkındalığını yerel bağlamda incelemek için elverişli bir araştırma alanı olduğu görülmektedir. Blaundus Antik Kenti ve Ulubey Kanyonu gibi tarihî ve doğal alanlar öğrencilerin çevrelerinde karşılaşılabilecekleri somut miras örnekleri sunarken; sözlü anlatılar, yerel ağız, yaşam döngüsü ritüelleri ve yöresel mutfak unsurları öğrencilerin aile, çevre ve toplum belleğiyle kurdukları ilişkiyi görünür kılmaktadır. Bu nedenle Ulubey'deki ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeylerinin incelenmesi, öğrencilerin yaşadıkları yerin kültürel değerlerini ne ölçüde tanıdıklarını ve anlamlandırdıklarını değerlendirmek açısından önem taşımaktadır.

3. Yöntem

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, belirli bir çalışma grubunun bir konuya ilişkin mevcut durumunu, görüşlerini, tutumlarını veya farkındalık düzeylerini betimlemeyi amaçlayan araştırmalarda tercih edilmektedir. Bu çalışmada da Uşak ili Ulubey ilçesinde öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amaçlandığından tarama modeli uygun görülmüştür.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Bu form aracılığıyla öğrencilerin kültürel miras farkındalık düzeyleri, yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi durumları, müze veya tarihî yer gezilerine katılım durumları ve kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmalara katılım durumları belirlenmiştir. Böylece çalışma, öğrencilerin kültürel mirasa yönelik mevcut farkındalık düzeylerini ve bu farkındalıkla ilişkili bazı değişkenleri betimlemeye yönelmiştir.

3.2. Evren ve Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, Uşak ili Ulubey ilçesinde ortaokul kademesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Bu öğrenciler, araştırmanın yürütüldüğü dönemde ortaokul düzeyinde öğrenim görmekte olan ve kültürel miras farkındalık düzeylerinin belirlenmesine uygun katılımcılar olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu, 2025–2026 eğitim-öğretim yılında Uşak ili Ulubey ilçesindeki ortaokullarda öğrenim gören 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmaya toplam 286 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların sınıf düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde 5. sınıf düzeyinde 63, 6. sınıf düzeyinde 60, 7. sınıf düzeyinde 79 ve 8. sınıf düzeyinde 84 öğrencinin yer aldığı görülmektedir. Cinsiyet değişkeni açısından ise çalışma grubunda 143 kız ve 143 erkek öğrenci bulunmaktadır.

Çalışma grubu, Ulubey ilçesinde ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin kültürel miras farkındalık düzeylerine ilişkin genel bir görünüm sunabilecek niteliktedir. Bununla birlikte araştırma bulguları, yalnızca çalışmaya katılan öğrenciler ve verilerin toplandığı zaman dilimiyle sınırlı olarak değerlendirilmelidir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla “Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği” kullanılmıştır (Demir, 2023). Ölçek, ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçek 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 36 ile 108 arasında değişmektedir. Ölçeğin teorik orta noktası 72 olarak kabul edilmiştir. Bu doğrultuda öğrencilerin toplam puanlarının teorik orta noktanın altında, üzerinde veya bu noktaya yakın olması kültürel miras farkındalık düzeylerinin yorumlanmasında dikkate alınmıştır.

Ölçeğin araştırmada kullanılabilmesi için ölçek sahibinden gerekli kullanım izni alınmıştır. Araştırma kapsamında Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği'ne ek olarak öğrencilerin sınıf düzeyi, cinsiyet, yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi durumları ile kültürel mirasla ilişkili etkinliklere katılım durumlarını belirlemeye yönelik dokuz sorudan oluşan kapalı uçlu bir anket formu kullanılmıştır.

Yerel kültüre ilişkin ilgi düzeyi ve yerel kültüre ilişkin bilgi düzeyi, veri toplama formunda yer alan ilgili kapalı uçlu maddelerden elde edilen toplam puanlar üzerinden değerlendirilmiştir. Bu kapsamda oluşturulan *ilgi_skor* ve *bilgi_skor* değişkenleri, öğrencilerin kültürel miras farkındalık toplam puanlarıyla ilişkilerini incelemek amacıyla analiz sürecine dâhil edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin müze veya tarihî yer gezilerine katılım durumları ile kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmalara katılım durumları da ayrı değişkenler olarak değerlendirilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci ve Etik İlkeler

Veri toplama sürecinde katılımcılardan tek oturumda yaklaşık 15–20 dakika süren anket formunu doldurmaları istenmiştir. Anket uygulaması, okul koşulları ve uygulama imkânları dikkate alınarak çevrimiçi ortamda veya fiziki ortamda gerçekleştirilmiştir. Çevrimiçi uygulamalarda okul bilgisayarları ya da bağlantı yönlendirmeleri kullanılmış; fiziki uygulamalarda ise kâğıt formlar aracılığıyla veri toplanmıştır.

Araştırma sürecinde etik ilkelere uygun hareket edilmiştir. Katılımcılardan herhangi bir kişisel kimlik bilgisi toplanmamış, elde edilen veriler yalnızca bilimsel araştırma amacıyla kullanılmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilerden yalnızca analiz sürecinde kullanılmak üzere sınıf düzeyi ve cinsiyet gibi temel demografik bilgiler alınmıştır. Katılımcıların araştırmaya gönüllü olarak katılmaları esas alınmış ve veriler gizlilik ilkesi doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Araştırmanın ortaokul öğrencileriyle yürütülmesi nedeniyle veri toplama sürecinde öğrenci mahremiyetinin korunmasına ve katılımcıların herhangi bir biçimde yönlendirilmemesine dikkat edilmiştir. Uygulama sırasında öğrencilerin anket maddelerini anlayarak ve dikkatli biçimde yanıtlamaları için gerekli açıklamalar yapılmıştır. Araştırmanın yürütüldüğü okul ortamında uygulama sürecinin ilgili kurumsal izinler ve etik ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilmesine özen gösterilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 21 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle çalışma grubuna ilişkin betimsel istatistikler hesaplanmış; toplam katılımcı sayısı, sınıf ve cinsiyet dağılımları, ölçekten alınan toplam puanların ortalama, standart sapma ve medyan değerleri belirlenmiştir.

Ölçeğin bu çalışma kapsamındaki iç tutarlılığını belirlemek amacıyla Cronbach Alfa güvenilirlik analizi yapılmıştır. Öğrencilerin kültürel miras farkındalık düzeylerinin ölçeğin teorik orta noktasına göre anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek örneklem t-testi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkenine göre farkındalık puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t-testi; sınıf düzeyine ve müze/tarihî yer gezisine katılım durumuna göre karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Yerel kültüre ilişkin ilgi ve bilgi düzeyleri ile kültürel miras farkındalık puanları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Ayrıca *ilgi_skor* ve *bilgi_skor* değişkenlerinin kültürel miras farkındalık toplam puanıyla ilişkisini incelemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu analizler yorumlanırken elde edilen sonuçlar nedensel bir etki olarak değil, değişkenler arasındaki istatistiksel ilişki olarak değerlendirilmiştir.

Varyans homojenliği varsayımı Levene testi ile incelenmiştir. Varyans homojenliğinin sağlandığı durumlarda ilgili parametrik test sonuçları esas alınmış; varyans homojenliğinin sağlanmadığı durumlarda ise uygun alternatif test sonuçları dikkate alınmıştır. Anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

3.6. Varsayımlar ve Sınırlılıklar

Araştırmada, katılımcı öğrencilerin anket sorularına dürüst ve doğru cevap verdikleri varsayılmıştır. Ayrıca öğrencilerin anket maddelerini anlayarak ve dikkatli bir şekilde yanıtladıkları kabul edilmiştir. Araştırmada kullanılan Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği'nin öğrencilerin kültürel miras farkındalık düzeylerini ölçmede geçerli ve güvenilir bir araç olduğu varsayılmıştır (Demir, 2023). Çalışmaya katılan öğrencilerden elde edilen verilerin, Ulubey ilçesindeki ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeylerine ilişkin genel bir görünüm sunduğu kabul edilmiştir.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak çalışma, Uşak ili Ulubey ilçesindeki ortaokullarda öğrenim gören ve araştırmaya katılan öğrencilerle sınırlıdır. Bu nedenle bulgular, farklı il, ilçe veya eğitim kademelerindeki öğrencilere doğrudan genellenmemelidir. İkinci olarak araştırma verileri, Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği ve dokuz soruluk kapalı uçlu anket formundan elde edilen öz-bildirimlere dayanmaktadır. Bu durum, öğrencilerin gerçek davranışlarını veya kültürel mirasla gündelik yaşamda kurdukları fiilî ilişkileri tam olarak yansıtmayabilir.

Üçüncü olarak çalışma, araştırmada ele alınan sınıf düzeyi, cinsiyet, yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi ile kültürel miras etkinliklerine katılım değişkenleriyle sınırlıdır. Kültürel miras farkındalığını etkileyebilecek aile yapısı, sosyoekonomik düzey, okulun bulunduğu çevre, öğretmenlerin kültürel miras eğitimine yaklaşımı veya öğrencilerin önceki okul dışı öğrenme deneyimleri gibi değişkenler bu araştırmanın kapsamına dâhil edilmemiştir. Son olarak

araştırma, verilerin toplandığı zaman dilimiyle sınırlıdır; öğrencilerin kültürel miras farkındalık düzeyleri zaman içinde değişiklik gösterebilir.

4. Bulgular

Bu bölümde, ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeylerine ilişkin betimsel bulgular, ölçeğin güvenirlik analizi ve araştırmanın alt problemleri doğrultusunda gerçekleştirilen istatistiksel analiz sonuçları sunulmaktadır. Bulgular; genel farkındalık düzeyi, sınıf düzeyi, cinsiyet, yerel kültüre ilişkin ilgi ve bilgi düzeyleri ile kültürel miras etkinliklerine katılım değişkenleri çerçevesinde ele alınmıştır.

4.1. Kültürel Miras Farkındalığına İlişkin Betimsel Bulgular

Araştırmaya toplam 286 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan aralığı 36 ile 108 arasında değişmekte olup teorik orta nokta 72 olarak kabul edilmiştir. Çalışma grubuna ve ölçek puanlarına ilişkin betimsel bilgiler Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1.
Çalışma Grubu ve Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel Bilgiler

Değişken	Değer
Toplam katılımcı	286
Madde sayısı	36
Toplam puan aralığı	36–108
Teorik orta nokta	72
Genel ortalama	85.43
Standart sapma	15.69
Medyan	86.00

Tablo 1’de görüldüğü üzere öğrencilerin kültürel miras farkındalık toplam puan ortalaması 85.43, standart sapması 15.69 ve medyan değeri 86.00 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, öğrencilerin kültürel miras farkındalık puanlarının ölçeğin teorik orta noktası olan 72’nin

üzerinde olduğunu göstermektedir. Bu durum, çalışma grubundaki öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin genel farkındalık düzeylerinin orta düzeyin üzerinde olduğunu düşündürmektedir.

4.2. Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla 36 maddenin tamamına Cronbach Alfa güvenirlilik analizi uygulanmıştır. Bu analiz, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı biçimde ölçüp ölçmediğini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı $\alpha = .945$ olarak hesaplanmıştır. Bu değer, ölçeğin bu araştırma kapsamında çok yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Standardize edilmiş alfa değerinin de .945 olması, maddelerin farklı varyans yapılarından bağımsız olarak tutarlı sonuçlar verdiği işaret etmektedir.

Madde-toplam korelasyonları incelendiğinde, tüm maddelerin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .30'un üzerinde olduğu görülmüştür. En yüksek korelasyon kf14 maddesinde ($r = .685$), en düşük korelasyon ise kf7 maddesinde ($r = .397$) gözlemlenmiştir. Herhangi bir madde silindiğinde genel alfa değerinin anlamlı biçimde artmaması, ölçekteki maddelerin tamamının ölçeğe katkı sağladığını ve madde elenmesine gerek olmadığını göstermektedir.

4.3. Öğrencilerin Kültürel Miras Farkındalık Düzeyi

Araştırmada ilk olarak ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeylerinin ölçeğin teorik orta noktasının üzerinde olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaçla tek örneklem t-testi uygulanmıştır. Analize ilişkin sonuçlar Tablo 2'de sunulmaktadır.

H₁: Ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeyleri orta düzeyin üzerindedir.

H₀: Ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeyleri orta düzeyin üzerinde değildir.

Tablo 2.

Tek Örneklem t-Testi Sonuçları (Test Değeri = 72)

Değişken	N	Ort.	SS	t	sd	p	Ort. Farkı	%95 GA Alt	%95 GA Üst
Total_skor	286	85.43	15.69	14.477	285	< .001	13.43	11.61	15.26

Tablo 2’de görüldüğü üzere öğrencilerin kültürel miras farkındalık toplam puan ortalaması (Ort. = 85.43, SS = 15.69), ölçeğin teorik orta noktası olan 72’nin istatistiksel olarak anlamlı biçimde üzerindedir, $t(285) = 14.477$, $p < .001$. Ortalama farkı 13.43 olup %95 güven aralığı [11.61, 15.26] şeklindedir. Madde başına düşen ortalama puan yaklaşık 2.37’dir. Bu değer, üçlü ölçekte orta nokta olan 2.00’nin belirgin biçimde üzerindedir. Bu bulgu doğrultusunda H_1 desteklenmiştir.

4.4. Sınıf Düzeyine Göre Kültürel Miras Farkındalığı

Öğrencilerin kültürel miras farkındalık düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Sınıf düzeylerine göre betimsel istatistikler Tablo 3’te, ANOVA sonuçları ise Tablo 4’te sunulmaktadır.

H₂: Ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H₀: Kültürel miras farkındalık düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.

Sınıf Düzeyine Göre Betimsel İstatistikler

Sınıf	N	Ort.	SS	Std. Hata	%95 GA Alt	%95 GA Üst	Maks.
5. sınıf	63	83.14	18.13	2.28	78.58	87.71	108
6. sınıf	60	82.78	14.59	1.88	79.01	86.55	108
7. sınıf	79	87.96	16.32	1.84	84.31	91.62	108
8. sınıf	84	86.67	13.49	1.47	83.74	89.59	108
Toplam	286	85.43	15.69	0.93	83.61	87.26	108

Tablo 3'e göre kültürel miras farkındalık puan ortalamaları 5. sınıf öğrencilerinde 83.14, 6. sınıf öğrencilerinde 82.78, 7. sınıf öğrencilerinde 87.96 ve 8. sınıf öğrencilerinde 86.67 olarak hesaplanmıştır. Ortalama puanlar arasında bazı farklılıklar görülmekle birlikte, bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için ANOVA yapılmıştır.

Tablo 4.

Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	1384.787	3	461.596	1.892	.131
Gruplar içi	68801.450	282	243.977	—	—
Toplam	70186.238	285	—	—	—

Levene testi sonucunda varyans homojenliği varsayımının karşılandığı görülmüştür, $p = .066$. Bu nedenle sınıf düzeyleri arasındaki karşılaştırmalarda Tukey HSD post hoc testi uygulanmıştır. Tablo 4'te görüldüğü üzere öğrencilerin kültürel miras farkındalık puanları sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir, $F(3, 282) = 1.892$, $p = .131$. Tukey HSD post hoc karşılaştırmalarında da hiçbir sınıf çifti arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Bu doğrultuda H_2 desteklenmemiştir.

4.5. Cinsiyete Göre Kültürel Miras Farkındalığı

Öğrencilerin kültürel miras farkındalık düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Cinsiyete göre betimsel istatistikler Tablo 5'te, bağımsız örneklem t-testi sonuçları ise Tablo 6'da sunulmaktadır.

H₃: Ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H₀: Kültürel miras farkındalık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 5.

Cinsiyete Göre Betimsel İstatistikler

Cinsiyet	N	Ort.	SS	Std. Hata
Kız	143	86.94	15.56	1.30
Erkek	143	83.92	15.73	1.32

Tablo 5'e göre kız öğrencilerin kültürel miras farkındalık puan ortalaması 86.94, erkek öğrencilerin puan ortalaması ise 83.92 olarak hesaplanmıştır. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır.

Tablo 6.
Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Varyans Varsayımı	Lev. F	Lev. p	t	sd	p	Ort. Farkı	GA Alt	GA Üst
Eşit varyans varsayıldı	1.384	.240	1.633	284	.104	3.021	-.621	6.663

Levene testi sonucunda eşit varyans varsayımının karşılandığı görülmüştür, $p = .240$. Bu nedenle Tablo 6'daki eşit varyans varsayıldı satırı esas alınmıştır. Analiz sonuçlarına göre kız ve erkek öğrencilerin kültürel miras farkındalık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır, $t(284) = 1.633$, $p = .104$. Bu doğrultuda H_3 desteklenmemiştir.

4.6. Yerel Kültüre İlgili Düzeyi ile Kültürel Miras Farkındalığı Arasındaki İlişki

Öğrencilerin yerel kültüre ilişkin ilgi düzeyleri ile kültürel miras farkındalık toplam puanları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Pearson korelasyon sonuçları Tablo 7'de, regresyon modeli Tablo 8'de, regresyon katsayıları ise Tablo 9'da sunulmaktadır.

H₄: Ortaokul öğrencilerinin yerel kültüre ilişkin ilgi düzeyleri ile kültürel miras farkındalık düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H₀: Ortaokul öğrencilerinin yerel kültüre ilişkin ilgi düzeyleri ile kültürel miras farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 7.
Yerel Kültüre İlgili Düzeyi ile Kültürel Miras Farkındalığı Arasındaki Pearson Korelasyon Sonuçları

Değişken Çifti	N	r	p	İlişki Gücü
ilgi_skor ↔ total_skor	286	.814	< .001	Güçlü, pozitif

Tablo 7'de görüldüğü üzere yerel kültüre ilişkin ilgi puanları ile kültürel miras farkındalık toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, güçlü ve pozitif yönlü bir ilişki

saptanmıştır, $r = .814$, $p < .001$. Bu bulgu, yerel kültüre ilgisi yüksek olan öğrencilerin kültürel miras farkındalık puanlarının da daha yüksek olma eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Tablo 8.

Yerel Kültüre İlgisi Düzeyi ile Kültürel Miras Farkındalığı Arasındaki Regresyon Modeli

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Std. Hata	F	p	df
ilgi_skor → total_skor	.814	.663	.661	9.132	557.631	< .001	1 / 284

Tablo 8'e göre yerel kültüre ilişkin ilgi puanı ile kültürel miras farkındalık toplam puanı arasında güçlü bir doğrusal ilişki bulunmaktadır, $R = .814$. Modelin açıkladığı varyans oranı $R^2 = .663$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç, *ilgi_skor* değişkeninin kültürel miras farkındalık puanındaki varyansın önemli bir bölümüyle ilişkili olduğunu göstermektedir, $F(1, 284) = 557.631$, $p < .001$.

Tablo 9.

Regresyon Katsayıları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p
Sabit	26.502	2.553	—	10.380	< .001
ilgi_skor	1.642	.070	.814	23.614	< .001

Tablo 9'da görüldüğü üzere standardize edilmemiş regresyon katsayısına göre *ilgi_skor* değişkenindeki her 1 puanlık artış, kültürel miras farkındalık puanında ortalama 1.642 puanlık artışla ilişkilidir. Bu sonuç nedensel bir etki olarak değil, değişkenler arasındaki istatistiksel ilişkinin gücü olarak değerlendirilmelidir. Bu bulgular doğrultusunda H_4 desteklenmiştir.

4.7. Yerel Kültüre İlişkin Bilgi Düzeyi ile Kültürel Miras Farkındalığı Arasındaki İlişki

Öğrencilerin yerel kültüre ilişkin bilgi düzeyleri ile kültürel miras farkındalık toplam puanları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Pearson korelasyon sonuçları Tablo 10'da, regresyon modeli Tablo 11'de, regresyon katsayıları ise Tablo 12'de sunulmaktadır.

H₅: Ortaokul öğrencilerinin yerel kültüre ilişkin bilgi düzeyleri ile kültürel miras farkındalık düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H₀: Ortaokul öğrencilerinin yerel kültüre ilişkin bilgi düzeyleri ile kültürel miras farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 10.

Yerel Kültüre İlişkin Bilgi Düzeyi ile Kültürel Miras Farkındalığı Arasındaki Pearson Korelasyon Sonuçları

Değişken Çifti	N	r	p	İlişki Gücü
bilgi_skor ↔ total_skor	286	.900	< .001	Çok güçlü, pozitif

Tablo 10’da görüldüğü üzere yerel kültüre ilişkin bilgi puanları ile kültürel miras farkındalık toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, çok güçlü ve pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır, $r = .900$, $p < .001$. Bu bulgu, yerel kültüre ilişkin bilgi düzeyi yüksek olan öğrencilerin kültürel miras farkındalık puanlarının da daha yüksek olma eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Tablo 11.

Yerel Kültüre İlişkin Bilgi Düzeyi ile Kültürel Miras Farkındalığı Arasındaki Regresyon Modeli

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Std. Hata	F	p	df
bilgi_skor → total_skor	.900	.811	.810	6.837	1217.584	< .001	1 / 284

Tablo 11’e göre yerel kültüre ilişkin bilgi puanı ile kültürel miras farkındalık toplam puanı arasında çok güçlü bir doğrusal ilişki bulunmaktadır, $R = .900$. Modelin açıkladığı varyans oranı $R^2 = .811$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç, *bilgi_skor* değişkeninin kültürel miras farkındalık puanındaki varyansın önemli bir bölümüyle ilişkili olduğunu göstermektedir, $F(1, 284) = 1217.584$, $p < .001$.

Tablo 12.

Regresyon Katsayıları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p
Sabit	18.085	1.972	—	9.171	< .001
bilgi_skor	1.360	.039	.900	34.894	< .001

Tablo 12’de görüldüğü üzere standardize edilmemiş regresyon katsayısına göre *bilgi_skor* değişkenindeki her 1 puanlık artış, kültürel miras farkındalık puanında ortalama 1.360 puanlık artışla ilişkilidir. *bilgi_skor* değişkeni ile toplam farkındalık puanı arasındaki ilişkinin, *ilgi_skor* değişkenine kıyasla daha güçlü olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar nedensel bir etki olarak

değil, değişkenler arasındaki istatistiksel ilişkinin gücü olarak değerlendirilmelidir. Bu bulgular doğrultusunda H_5 desteklenmiştir.

4.8. Kültürel Miras Etkinliklerine Katılım Durumuna Göre Farkındalık

Öğrencilerin kültürel miras farkındalık düzeylerinin kültürel mirasla ilişkili etkinliklere katılım durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği iki farklı değişken üzerinden incelenmiştir. Bu değişkenler, kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmalara katılım durumu ve müze/tarihî yer gezisine katılım durumudur.

H₆: Kültürel miras farkındalığı, öğrencilerin kültürel miras etkinliklerine katılım durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H₀: Kültürel miras farkındalığı, öğrencilerin kültürel miras etkinliklerine katılım durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

4.8.1. Koruma Çalışmasına Katılım Durumuna Göre Farkındalık

Koruma çalışmasına katılım durumuna göre öğrencilerin kültürel miras farkındalık puanlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 13'te, t-testi sonuçları ise Tablo 14'te sunulmaktadır.

Tablo 13.

Koruma Çalışmasına Katılım Durumuna Göre Betimsel İstatistikler

Katılım Durumu	N	Ort.	SS	Std. Hata
Evet	53	87.17	19.26	2.65
Hayır	233	85.04	14.78	.97

Tablo 13'e göre koruma çalışmasına katılan öğrencilerin kültürel miras farkındalık puan ortalaması 87.17, katılmayan öğrencilerin puan ortalaması ise 85.04 olarak hesaplanmıştır. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır.

Tablo 14.

Koruma Çalışmasına Katılım Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Varyans Varsayımı	Lev. F	Lev. p	t	sd	p	Ort. Farkı	GA Alt	GA Üst
Eşit varyans varsayıldı	8.884	.003	.892	284	.373	2.131	-2.571	6.834
Eşit varyans varsayılmadı	—	—	.757	66.607	.452	2.131	-3.492	7.755

Tablo 14’te görüldüğü üzere Levene testi sonucunda eşit varyans varsayımının karşılanmadığı belirlenmiştir, $p = .003$. Bu nedenle eşit varyans varsayılmayan satır esas alınmıştır. Analiz sonuçlarına göre koruma çalışmasına katılım durumuna göre öğrencilerin kültürel miras farkındalık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır, $t(66.607) = .757$, $p = .452$.

4.8.2. Müze veya Tarihî Yer Gezisine Katılım Durumuna Göre Farkındalık

Müze veya tarihî yer gezisine katılım durumuna göre öğrencilerin kültürel miras farkındalık puanlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 15’te, ANOVA sonuçları ise Tablo 16’da sunulmaktadır.

Tablo 15.

Müze veya Tarihî Yer Gezisine Katılım Durumuna Göre Betimsel İstatistikler

Gezi Durumu	N	Ort.	SS	Std. Hata	GA Alt	GA Üst	Maks .
Evet	95	85.96	18.31	1.88	82.23	89.69	108
Hayır	71	82.38	15.59	1.85	78.69	86.07	108
Bazen	120	86.83	13.20	1.21	84.44	89.21	108
Toplam	286	85.43	15.69	.93	83.61	87.26	108

Tablo 15’e göre müze veya tarihî yer gezisine katılım durumuna göre en yüksek ortalama “bazen” yanıtını veren öğrencilerde görülmüştür (Ort. = 86.83). “Evet” yanıtını veren öğrencilerin ortalaması 85.96, “hayır” yanıtını veren öğrencilerin ortalaması ise 82.38 olarak hesaplanmıştır. Bu ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır.

Tablo 16.

Müze veya Tarihî Yer Gezisine Katılım Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	920.349	2	460.174	1.880	.154
Gruplar içi	69265.889	283	244.756	—	—
Toplam	70186.238	285	—	—	—

Levene testi sonucunda varyans homojenliği varsayımının karşılanmadığı görülmüştür, $p = .021$. Bununla birlikte Tablo 16’da sunulan ANOVA sonuçlarına göre müze veya tarihî yer gezisine katılım durumuna göre öğrencilerin kültürel miras farkındalık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır, $F(2, 283) = 1.880$, $p = .154$. Bu bulgu, müze veya tarihî yer gezilerine katılım durumunun çalışma grubunda kültürel miras farkındalık puanları açısından anlamlı bir farklılık oluşturmadığını göstermektedir. Koruma çalışmasına katılım ve müze/tarihî yer gezisine katılım değişkenlerine ilişkin bulgular birlikte değerlendirildiğinde H_6 desteklenmemiştir.

4.9. Bulguların Genel Özeti

Araştırmada sınanan hipotezlere ilişkin genel sonuçlar Tablo 17’de sunulmaktadır.

Tablo 17.
Hipotez Testleri Özet Tablosu

Hipotez	Karar
H_1 — Öğrencilerin kültürel miras farkındalık düzeyleri orta düzeyin üzerindedir.	Desteklendi
H_2 — Kültürel miras farkındalığı sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Desteklenmedi
H_3 — Kültürel miras farkındalığı cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Desteklenmedi
H_4 — Yerel kültüre ilişkin ilgi düzeyi ile kültürel miras farkındalığı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır.	Desteklendi
H_5 — Yerel kültüre ilişkin bilgi düzeyi ile kültürel miras farkındalığı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki vardır.	Desteklendi
H_6 — Kültürel miras etkinliklerine katılım durumuna göre anlamlı farklılık vardır.	Desteklenmedi

Tablo 17’de özetlendiği üzere araştırmada H_1 , H_4 ve H_5 desteklenmiş; H_2 , H_3 ve H_6 ise desteklenmemiştir. Genel olarak bulgular, Ulubey ilçesindeki ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeylerinin ölçeğin teorik orta noktasının üzerinde olduğunu göstermektedir. Kültürel miras farkındalığı sınıf düzeyi ve cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Buna karşılık yerel kültüre ilişkin ilgi ve bilgi düzeyleri ile kültürel miras farkındalığı arasında güçlü ve pozitif yönlü ilişkiler bulunmaktadır. Kültürel mirasla ilişkili etkinliklere katılım durumu ise öğrencilerin farkındalık puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

oluşturmamıştır. Bu sonuçlar, öğrencilerin kültürel miras farkındalıklarının yalnızca etkinliklere katılımı değil, yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi düzeyleriyle daha yakından ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada, Uşak ili Ulubey ilçesinde öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeyleri yerel bağlamda incelenmiştir. Araştırmanın temel bulgusu, öğrencilerin kültürel miras farkındalık düzeylerinin ölçeğin teorik orta noktasının anlamlı biçimde üzerinde olduğudur. Bununla birlikte kültürel miras farkındalığı sınıf düzeyi, cinsiyet ve kültürel miras etkinliklerine katılım durumuna göre anlamlı farklılık göstermemiş; yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi düzeyleriyle güçlü ve pozitif yönlü ilişkiler sergilemiştir.

Araştırmada kullanılan “Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği”nin bu çalışma kapsamında çok yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu belirlenmiştir. Cronbach Alfa katsayısının $\alpha = .945$ olarak hesaplanması, ölçeğin çalışma grubu üzerinde tutarlı sonuçlar verdiğini göstermektedir. Madde-toplam korelasyonlarının .30’un üzerinde olması ve herhangi bir madde silindiğinde alfa değerinde anlamlı bir artış görülmemesi de ölçek maddelerinin genel yapıya katkı sunduğunu göstermektedir. Bu durum, araştırmada elde edilen bulguların ölçme aracının iç tutarlılığı açısından güvenilir bir temele dayandığını düşündürmektedir.

Öğrencilerin kültürel miras farkındalık toplam puan ortalamasının 85,43 olması ve bu değer ölçeğin teorik orta noktası olan 72’nin anlamlı biçimde üzerinde bulunması, Ulubey’deki ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin farkındalıklarının orta düzeyin üzerinde olduğunu göstermektedir. Madde başına düşen ortalama puanın yaklaşık 2,37 olması da öğrencilerin ölçek maddelerine genel olarak olumlu yönde yanıt verdiklerini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, öğrencilerin yaşadıkları çevrede bulunan tarihî, doğal ve kültürel miras

unsurlarına tamamen uzak olmadıklarını; aksine bu unsurlara ilişkin belirli bir farkındalık geliştirdiklerini göstermesi bakımından önemlidir.

Bu sonucun ortaya çıkmasında Ulubey'in sahip olduğu yerel kültürel bağlamın etkili olabileceği düşünülebilir. Ulubey Kanyonu, Blaundus Antik Kenti, yerel sözlü kültür, geleneksel yaşam pratikleri, yöresel yemekler ve toplumsal ritüeller gibi unsurlar, öğrencilerin gündelik yaşam çevresi içinde karşılaşılabilecekleri kültürel miras kaynaklarıdır. Bu nedenle öğrencilerin farkındalık düzeylerinin orta noktanın üzerinde olması, yalnızca okulda edinilen bilgilerle değil, yaşadıkları çevrenin kültürel yoğunluğu ve aile/toplum ortamında karşılaştıkları yerel kültür pratikleriyle de ilişkili olabilir. Ancak bu yorum nedensel bir açıklama olarak değil, bulguların yerel bağlam içinde anlamlandırılmasına yönelik bir değerlendirme olarak ele alınmalıdır.

Bu değerlendirme, kültürel miras farkındalığının öğrencilerin yerel çevreyle kurdukları ilişki üzerinden anlaşılması gerektiğini vurgulayan güncel çalışmalarla da örtüşmektedir. Cernicova-Buca vd. (2022), gençlerin yerel kültürel ve tarihsel mirasa ilişkin farkındalıklarının, yaşadıkları şehirdeki tarihî ve kültürel mekânları nasıl hatırladıkları, değerli gördükleri ve gündelik yaşam pratikleriyle nasıl ilişkilendirdikleri üzerinden değerlendirilebileceğini göstermektedir. Benzer biçimde bu araştırmada da öğrencilerin kültürel miras farkındalıklarının yalnızca soyut tarihî bilgiyle değil, Ulubey'in doğal, tarihî ve kültürel çevresiyle kurdukları ilişkiyle bağlantılı olduğu söylenebilir.

Sınıf düzeyi açısından yapılan analizlerde öğrencilerin kültürel miras farkındalık puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin farkındalık puanlarının birbirine yakın olması, kültürel miras farkındalığının yalnızca sınıf düzeyi ilerledikçe doğrusal biçimde artan bir özellik olmadığını düşündürmektedir. Bu bulgu, kültürel miras farkındalığının yaş ya da sınıf düzeyi kadar öğrencilerin yaşadıkları çevreyle kurdukları ilişki, aile ve toplum belleğiyle temasları, okul dışı deneyimleri ve yerel kültüre yönelik

İlgileriyle de ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Ayrıca ölçek puanlarının genel olarak yüksek olması ve bazı öğrencilerin tam puan almış olması, sınıf düzeyleri arasındaki farkların görünür hâle gelmesini sınırlamış olabilir.

Cinsiyet değişkeni açısından da öğrencilerin kültürel miras farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kız öğrencilerin ortalama puanı erkek öğrencilerden bir miktar yüksek olsa da, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu durum, çalışma grubunda kültürel miras farkındalığının cinsiyete göre belirgin biçimde ayrışmadığını göstermektedir. Kültürel miras farkındalığının hem kız hem erkek öğrencilerde benzer düzeylerde görülmesi, yerel kültürel değerlerin öğrenciler tarafından ortak bir çevresel ve toplumsal deneyim alanı olarak algılandığını düşündürülebilir.

Araştırmanın en dikkat çekici bulgularından biri, yerel kültüre ilişkin ilgi ve bilgi düzeyleri ile kültürel miras farkındalık puanları arasında güçlü ve pozitif yönlü ilişkilerin bulunmasıdır. Yerel kültüre ilişkin ilgi puanı ile kültürel miras farkındalık toplam puanı arasında güçlü bir ilişki bulunurken, yerel kültüre ilişkin bilgi puanı ile toplam farkındalık puanı arasındaki ilişkinin daha da güçlü olduğu görülmüştür. Bu sonuç, öğrencilerin kültürel miras farkındalıklarının yalnızca duyuşsal ilgiyle değil, aynı zamanda yerel kültüre ilişkin somut bilgi düzeyiyle de yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Bu bulgu, kültürel miras eğitiminin yalnızca bilgi aktarımı ya da tekil etkinlikler üzerinden değil, öğrencilerin yerel kültürü tanıma, anlamlandırma ve onunla ilişki kurma süreçleri üzerinden düşünülmesi gerektiğine işaret etmektedir. Kültürel miras eğitimi alanındaki çalışmalar da öğrencilerin mirası anlamlandırma süreçlerinde bilişsel, duyuşsal ve deneyimsel boyutların birlikte ele alınmasının önemini vurgulamaktadır. Fontal vd. (2023), kültürel miras eğitiminin son yıllarda miras yönetimi ve eğitim araştırmaları içinde belirginleşen bir çalışma alanı hâline geldiğini göstermekte; Valencia Arnica vd. (2023) ise kültürel miras eğitiminin

bütüncül ve disiplinler arası bir yaklaşım gerektirdiğini belirtmektedir. Bu açıdan araştırmanın bulguları, öğrencilerin yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgilerinin kültürel miras farkındalığının önemli bileşenleri olduğunu göstermesi bakımından ilgili literatürle uyumludur.

Bununla birlikte bu sonuçlar nedensel bir etki olarak yorumlanmamalıdır. Yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi puanlarının kültürel miras farkındalık toplam puanıyla güçlü ilişkiler göstermesi, bu değişkenlerin birbirini doğrudan artırdığı anlamına gelmez. Daha doğru yorum, yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi düzeyleri yüksek olan öğrencilerin kültürel miras farkındalık puanlarının da yüksek olma eğiliminde olduğudur. Ayrıca *bilgi_skor* ve *ilgi_skor* değişkenlerinin aynı veri toplama formundan elde edilmiş olması, bu değişkenler ile toplam farkındalık puanı arasındaki güçlü ilişkilerin yorumlanmasında dikkatli olunmasını gerektirmektedir.

Kültürel miras etkinliklerine katılım durumuna ilişkin bulgular ise farklı bir noktaya işaret etmektedir. Koruma çalışmalarına katılım durumuna göre öğrencilerin kültürel miras farkındalık puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Benzer biçimde müze veya tarihî yer gezisine katılım durumuna göre de farkındalık puanları anlamlı biçimde farklılaşmamıştır. Bu sonuç, kültürel mirasla ilgili etkinliklere katılımın tek başına öğrencilerin farkındalık düzeylerinde anlamlı bir farklılık oluşturmayabileceğini göstermektedir.

Bu bulgu yorumlanırken katılım gruplarının dengesiz dağılımı ve etkinliklerin niteliğinin bu araştırmada ayrıntılı olarak incelenmemiş olması dikkate alınmalıdır. Koruma çalışmalarına katıldığını belirten öğrencilerin sayısı, katılmadığını belirten öğrencilere göre oldukça düşüktür. Müze veya tarihî yer gezisine katılım durumunda da “evet”, “hayır” ve “bazen” grupları arasında dengesiz bir dağılım bulunmaktadır. Ayrıca etkinliklerin süresi, içeriği, hangi pedagojik bağlamda gerçekleştirildiği ve öğrenciler tarafından nasıl anlamlandırıldığı bu

çalışmanın kapsamı dışında kalmıştır. Bu nedenle etkinliklere katılımın anlamlı fark oluşturmaması, kültürel miras etkinliklerinin etkisiz olduğu şeklinde yorumlanmamalıdır.

Aksine bu sonuç, kültürel miras etkinliklerinin pedagojik olarak nasıl yapılandırıldığıının önemini göstermektedir. İslamoğlu vd. (2022), ortaokul öğrencilerine yönelik kültürel miras eğitimi programlarının öğrencilerin kültürel mirası yaşayarak, görerek ve deneyimleyerek öğrenmelerini destekleyebileceğini belirtmektedir. Trabajo-Rite ve Cuenca-López (2020) de kültürel miras eğitiminin öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin kavrayışlarını dönüştürebilecek pedagojik deneyimlerle ilişkilendirilebileceğini göstermektedir. Bu nedenle müze, tarihî alan, antik kent, kanyon veya yerel kültür gezilerinin yalnızca ziyaret faaliyeti olarak değil, öncesi ve sonrasında planlanan, öğrencilerin gözlem, tartışma, yansıtma ve üretim süreçlerine katıldıkları yapılandırılmış öğrenme deneyimleri olarak tasarlanması önemlidir.

Bu sonuçlar, Uşak ve Ulubey'in kültürel miras potansiyelinin eğitimsel açıdan daha sistematik biçimde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Uşak; tarihî geçmişi, doğal güzellikleri, antik kentleri, müzeleri, kanyonları ve geleneksel kültür unsurlarıyla önemli bir kültürel miras birikimine sahiptir. Ancak bu birikim yalnızca tanıtım ve turizm açısından değil, öğrencilerin yerel kimlik, aidiyet, kültürel süreklilik ve koruma bilinci geliştirmeleri açısından da değerlendirilmelidir. Kültürel miras eğitimi literatüründe miras alanlarının yalnızca korunacak nesnelere ya da turistik değerler olarak değil, öğrenme, katılım ve kimlik geliştirme süreçlerini destekleyen pedagojik kaynaklar olarak ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır (Fontal vd., 2023; Valencia Arnica vd., 2023). Bu bağlamda Ulubey Kanyonu, Blaundus Antik Kenti, yerel sözlü kültür, yaşam döngüsü ritüelleri ve yöresel mutfak unsurları, öğrencilerin yaşadıkları

çevreyle tarihsel ve kültürel bağ kurmalarını destekleyebilecek önemli yerel öğrenme kaynakları olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın bulguları, kültürel miras farkındalığını artırmaya yönelik eğitim uygulamalarında bilgi, ilgi ve anlamlandırma boyutlarının birlikte ele alınması gerektiğini göstermektedir. Yerel tarih anlatıları, sözlü tarih çalışmaları, aile büyükleriyle görüşmeler, yerel yemek kültürü, geleneksel ritüeller, tarihî mekân incelemeleri, müze temelli öğrenme etkinlikleri ve disiplinler arası projeler öğrencilerin kültürel mirası daha derin biçimde anlamlandırmalarına katkı sağlayabilir. Böyle bir yaklaşım, kültürel miras eğitiminin okul içi öğrenme ile öğrencilerin gündelik yaşam dünyası arasında köprü kurmasına imkân verebilir.

Daha geniş bir eğitim felsefesi perspektifinden bakıldığında, kültürel miras farkındalığı yalnızca öğrencilerin belirli tarihî mekânları, gelenekleri veya kültürel unsurları tanınmasıyla sınırlı bir öğrenme çıktısı olarak görülmemelidir. Kültürel miras eğitimi, öğrencinin yaşadığı yerle, tarihsel hafızayla ve kültürel sorumlulukla ilişki kurma sürecidir. Eğitim bu anlamda yalnızca bilgi aktaran bir etkinlik değil, öğrencinin kendisini belirli bir yer, geçmiş ve topluluk içinde konumlandırmasına imkân veren etik ve kültürel bir praksis alanıdır. Bu nedenle yerel kültürel çevre, okul dışındaki pasif bir bağlam değil, öğrencilerin kimlik, aidiyet, süreklilik ve koruma sorumluluğu geliştirebilecekleri anlamlı bir pedagojik kaynak olarak değerlendirilmelidir.

Bu noktada gençlerin ve öğrencilerin kültürel miras süreçlerindeki konumunu daha aktif biçimde düşünmek önemlidir. Zhang vd. (2024), gençlerin kültürel miras yönetimine katılımının yalnızca temsilî bir süreç olarak değil, amaç, konumlanma, bakış açısı ve güç ilişkileri gibi boyutları içeren daha kapsamlı bir katılım çerçevesi içinde düşünülmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu yaklaşım, kültürel miras eğitiminin öğrencileri pasif alıcılar olarak değil, yerel kültürel çevreyi anlamlandıran, koruma sorumluluğu geliştiren ve kültürel sürekliliğe katılabilecek özneler olarak görmesi gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla Ulubey

gibi zengin yerel miras bağlamlarında öğrencilerin yalnızca kültürel mirası tanımaları değil, bu mirasla ilgili anlam üretme, yorumlama, paylaşma ve koruma süreçlerine de katılmaları desteklenmelidir.

Sonuç olarak, Ulubey ilçesindeki ortaokul öğrencilerinin kültürel miras farkındalık düzeyleri genel olarak orta düzeyin üzerindedir. Bu farkındalık sınıf düzeyi, cinsiyet ve kültürel miras etkinliklerine katılım durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Buna karşılık öğrencilerin yerel kültüre ilişkin bilgi ve ilgi düzeyleri ile kültürel miras farkındalıkları arasında güçlü ve pozitif yönlü ilişkiler bulunmaktadır. Bu sonuçlar, kültürel miras farkındalığının öğrencilerin yaşadıkları yerel çevreyi tanıma, anlamlandırma ve ona ilişkin duyarlılık geliştirme süreçleriyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Bu doğrultuda okullarda kültürel miras eğitiminin yerel çevreyle daha güçlü biçimde ilişkilendirilmesi önerilmektedir. Sosyal bilgiler, tarih, coğrafya, Türkçe, görsel sanatlar ve değerler eğitimi gibi derslerde Ulubey'in tarihî, doğal ve kültürel miras unsurlarına daha fazla yer verilebilir. Müze ve tarihî alan gezileri, yalnızca ziyaret faaliyeti olarak değil, öncesi ve sonrasında yapılandırılmış öğrenme süreçleri olarak planlanmalıdır. Öğrencilerin aile ve toplum belleğiyle ilişki kurmalarını sağlayacak sözlü tarih çalışmaları, yerel kültür projeleri, belgeleme çalışmaları ve kültürel miras temelli öğrenci ürünleri desteklenmelidir.

Gelecek araştırmalarda kültürel miras farkındalığını etkileyebilecek sosyoekonomik düzey, aile ilgisi, okulun bulunduğu çevre, öğretmenlerin kültürel miras eğitimine yaklaşımı ve öğrencilerin önceki okul dışı öğrenme deneyimleri gibi değişkenler incelenebilir. Ayrıca öğrencilerin kültürel mirası nasıl anlamlandırdıklarını derinlemesine ele alan nitel veya karma yöntemli çalışmalar yapılabilir. Özellikle müze ve tarihî alan gezilerinin niteliğini, öğrenciler üzerindeki etkisini ve bu deneyimlerin hangi pedagojik koşullarda farkındalığa dönüştüğünü inceleyen çalışmalar, kültürel miras eğitiminin daha etkili biçimde yapılandırılmasına katkı

sağlayacaktır. Bunun yanında öğrencilerin kültürel mirasın korunması, tanıtılması ve yerel kültürel belleğin aktarılması süreçlerine nasıl daha etkin biçimde katılabileceklerini inceleyen araştırmalar, kültürel miras eğitiminin katılımcı, yerel ve etik boyutlarını geliştirmeye katkı sunabilir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Araştırma Etiği

Bu araştırma, insan katılımcılarla yürütülen araştırmalara ilişkin etik ilkeler ve Helsinki Bildirgesi ilkeleri doğrultusunda yürütülmüştür. Araştırma için Uşak Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan etik kurul onayı alınmıştır. Çalışma, kurulun 15.01.2026 tarihli ve 2026-23 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur. Katılımcıların ortaokul öğrencisi olması nedeniyle çalışma, öğrenci velilerinden/vasilerinden gerekli izinler alınarak yürütülmüştür. Katılım gönüllülük esasına dayandırılmış; veriler anonim olarak toplanmış ve analiz edilmiştir.

Kaynakça

Barghi, R., Zakaria, Z., Hamzah, A., & Hashim, N. H. (2017). Heritage education in the primary school standard curriculum of Malaysia. *Teaching and Teacher Education*, 61, 124–131.

<https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.10.012>

Can, M. (2009). *Kültürel miras ve müzecilik çalışma raporu*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

<https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0>

Cernicova-Buca, M., Pevnaya, M. V., Fedorova, M., & Bystrova, T. (2022). Students' awareness of the local cultural and historical heritage in post-communist regional centers:

Yekaterinburg, Gyumri, Timisoara. *Land*, 11(9), 1443.

<https://doi.org/10.3390/land11091443>

- Demir, Y. (2023). Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 44-56. <https://doi.org/10.17556/erziefd.963374>
- Fontal, O., Martínez-Rodríguez, M., García-Ceballos, S., & Ibáñez-Etxeberria, A. (2023). The educational dimension as an emergent topic in the management of heritage: Mapping scientific production, 1991–2022. *Heritage*, 6(11), 7126–7143. <https://doi.org/10.3390/heritage6110372>
- İslamoğlu, Ö., Üstün Demirkaya, F., Kurak Açıcı, F., & Aras, A. (2022). Cultural heritage education program for secondary school students. *Croatian Journal of Education*, 24(4), 1289–1321. <https://doi.org/10.15516/cje.v24i4.4393>
- Kafadar, T. (2021). Cultural heritage in social studies curriculum and cultural heritage awareness of middle school students. *International Journal of Progressive Education*, 17(2), 260–274. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2021.332.16>
- Kuşçuoğlu, G. Ö., & Taş, M. (2017). Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 2(1), 58–67. <https://izlik.org/JA89SY93ZW>
- Mutlu Öztürk, H., Güngör, H., & Gülay Ogelman, H. (2021). Okul öncesi dönemde kültürel miras eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri: Denizli ili örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 175–203. <https://doi.org/10.32572/guntad.878268>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (t.y.). *Kültürel miras ve tanıtım yayınları*. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-80392/kulturel-miras.html>
- Trabajo-Rite, M., & Cuenca-López, J. M. (2020). Student concepts after a didactic experiment in heritage education. *Sustainability*, 12(7), 3046. <https://doi.org/10.3390/su12073046>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (t.y.). *Nüfus verileri*. <https://nip.tuik.gov.tr/>

Türkiye Kültür Portalı. (t.y.). *Kültürel içerikler ve tanıtım bilgileri.*

<https://www.kulturportali.gov.tr/>

UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. (2023, 26 Ocak). *Dünya doğal ve kültürel mirası koruma sözleşmesi.* <https://www.unesco.org.tr/Pages/158/177/S%C3%B6zle%C5%9Fmeler>

Uşak Belediyesi. (t.y.). *Nüfus ve tarih bilgileri.* <https://www.usak.bel.tr/icerik/nufusu>

Uşak Valiliği. (t.y.). *İl tanıtım rehberi.* <https://usak.gov.tr/usak-tanitim>

Valencia Arnica, Y. K., Ccasani Rodriguez, J. L., Rucano Paucar, F. H., & Talavera-Mendoza, F. (2023). The status of didactic models for heritage education: A systematic review. *Heritage*, 6(12), 7611–7623. <https://doi.org/10.3390/heritage6120400>

Zafer Kalkınma Ajansı. (2025). *Uşak ili genel sosyo-ekonomik görünümü raporu.* <https://depo.zafer.gov.tr/depo/documents/Yayinlar/82286a43-336c-42c0-a082-f6264b2cb62d.pdf>

Zhang, Y., İkiz Kaya, D., van Wesemael, P. J. V., & Colenbrander, B. J. F. (2024). Youth participation in cultural heritage management: A conceptual framework. *International Journal of Heritage Studies*, 30(1), 56–80. <https://doi.org/10.1080/13527258.2023.2275261>